

GÖRMEZ'İN SÜNNET VE HADİS TANIMI, MÜSTEŞRİKLERİN TANIMLAMALARIYLA AYNI!¹

Diyanet İşleri eski Başkanı Mehmet Görmez'in "*hadis*" ve "*sünnet*" konusundaki görüşü, Kelime-i Tevhid'in "*Muhammedün Rasülüllah*" kısmını, iman kapsamı dışına alacak bir mahiyet arz etmektedir. Bu bağlamda Görmez, hadis ve sünnet'i, İslam alimlerinin asla kabul edemeyeceği bir tarzda tanımlamaktadır.

Görmez'e göre "*sünnet*", toplumda (din adına) uygulana gelen, sosyalite kazanan, iz bırakan ve toplum tarafından kabul edilip uygulamaya konan hareketlerdir. Kısaca ifade etmek gerekirse, Görmez'e göre "*sünnet*", din adına toplumun kabul ettiği ve toplumda uygulanabilen şeylerdir.²

Görmez'e göre "*hadis*" ise, Hz. Peygamber (s.a.v.) den bize gelen ve hadis kaynaklarında yazılı olan metinlerdir. Görmez'e göre hadisin doğruluğunu belirleyen kıstas, (kendi tanımladığı) "*sünnet*"tir. Buna göre, Görmez'in bu şekildeki tanım ve açıklamalarından ortaya çıkan şudur ki, Görmez'in tanımladığı -sözde- "*sünnet*"e uymayan herhangi bir "*hadis*"in, Hz. Peygamber'e aidiyeti kesin dahi olsa, dini bir değeri yoktur (!).³ Başka bir ifadeyle, mütevattir hadisler dahil olmak üzere bizim hadis mecmularında gelen sahih hadisler, şayet toplumun kabul ettiği ve toplumda uygulanabilen mahiyette değilse, bir kıymet ifade etmemektedir.

Yukarıdaki "*sünnet*" tanımlamasını Görmez, doğrudan kendi görüşü olarak vermektedir. Bu tanımın temelini, başta **J. Schaht** olmak üzere diğer müsteşriklere ait olduğu anlaşılmaktadır.⁴

Görmez, "*Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*" adlı kitabında sayfa 85'de, müsteşrik **Sprenger**'in, tüm hadislerin uydurma olduğu görüşünü getirmekte ve buna hiçbir tenkit getirmemektedir. Akademik usulde, bir düşünürün görüşünden söz edip olduğu gibi bırakıyorsanız, bu sizin görüşünüz demektir. Sayfa 86'da ise, müsteşrik **Sir William Muir** ve **R.P.A. Dozy**'nin, Buhari'nin hadislerinin yarısının sahih olabileceği görüşünü aktarmakta ve yine tenkitsiz bir şekilde bırakmaktadır.

Adı geçen kitapta aynı sayfada (s. 86) Görmez, İngiliz müsteşrik **D. S. Margoliouth**'den tenkitsiz olarak özetle şu görüşleri aktarmaktadır:⁵

1-Hz. Peygamber'den geriye hiçbir hüküm veya dini karar kalmamıştır.

¹ "**Görmez'in; Ahlak'tan, Adalet'ten ve Dini Tartışmaya Açmanın Zararından Söz Etmeye Hakkı Var mıdır?**" başlıklı yazımızdan alınmıştır.

² Bkz. Görmez, *Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*, TDV Yayını, 1997, s. 231, 233, 234, 240.

³ Bkz. Görmez, *Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*, TDV Yayını, 1997, s. 231, 233, 234, 240.

⁴ Bkz. Görmez, *Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*, s. 85-87.

⁵ Bkz. Görmez, *Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*, s. 86.

2-Hz. Peygamber'den sonra sahabenin uyguladığı sünnet, Hz. Peygamber'in kendisine ait değildir. Kur'an aracılığıyla değişikliğe uğrayan İslam öncesi Arap örf ve adetleridir.

3-İkinci hicri yüzyıldan sonra gelen nesiller, Arap örf-adetlerine normatifik (kurallılık) kazandırmak amacıyla "Hz. Peygamber'in Sünneti" kavramını geliştirmek için hadis mekanizmasını uydurdular. (Yani, güya temelde hadisler, Arap örfünü meşrulaştırmak için uydurulmuş, hâşâ!).

Devamla Görmez, Fransız müsteşrik **P.H. Lammens** ve Hollandalı müsteşrik **C. Snouck Hurgronze**'nin de **Margoliouth**'e ait bu görüşleri desteklediğini haber veriyor.⁶

Görmez; müsteşrik **J. Schacht**'ın ise, **Margoliouth** ve **Lammens**'e ait yukarıdaki görüşlere delil aradığını ifade etmektedir.

Ayrıca Görmez, **J. Schacht**'ın; hadislerde isnadın sonradan uydurulduğu, İmam Şafii'den itibaren de güya "toplumun genel uygulamaları" anlamına gelen "sünnet"in, "Peygamber'in sünneti" şekline dönüştürüldüğü görüşünü de bize aktarmaktadır. Yani **Schacht**'a göre, güya İmam Şafii sünnet'in tanımını bozmuş ve İslami kaynaklarımıza (bildiğimiz) bu sünnet/hadis tanımı girmiş; bize kadar da bu tanım gelmiş(!).

Bu aktarmaları yapan Görmez'in, konunun anlatıldığı yerde, bu tanım ve değerlendirmelerle ilgili bir tenkidini bulamadık.

Görmez, Macar asıllı Yahudi müsteşrik **Ignaz Goldziher**'in ise, **Dozy** kadar bile Buhari hadislerine itimat beslemediğini, Hz. Peygamber'e veya Sahabe'ye ait en küçük bir sözün bile bulunmasının mümkün olmadığı görüşünde olduğunu söylemektedir. Yani, güya **Goldziher**'e göre, Hz. Peygamber veya sahabeden aktarılan ne kadar söz, fiil ve takrir varsa, hepsi uydurma, hâşâ! Görmez'in ifadesine göre, 1911'de Kahire Üniversitesinin kuruluş planları, **Goldziher**'e yaptırılmış. Zeki Velidi Toğan'dan aktardığına göre de 1953'de İslam İlimleri Medeniyet Kürsüsü kurulması teklif edildiğinde de bu kürsünün "İslam Akide ve Teolojisi" dersinde, **Goldziher**'in eserlerinin okutulması kararlaştırılmış.⁷

Konunun devamında Görmez'in sıraladığı müsteşriklere ait bu vahim yaklaşımlar hakkında herhangi bir tenkidine rastlamıyoruz. Sadece, **Goldziher**'in metodunun, **Hegel**'in tarih felsefesinin hadislere uyarlanmasından ibaret olduğunu (s. 87) ve **Goldziher**'in başvurduğu bu yöntemi dürüst olarak kullanmadığını (s. 88) ifade etmektedir.⁸

Kitabının sonuna doğru ise Görmez'in, yukarıda belirttiğimiz gibi Sünnet'i, "toplumun uyguladığı ve toplumun kabul ettiği şeyler" olarak tanımlaması ve bu keyfi tanıma uymayan kaynaklarımızdaki hadislerin, Hz. Peygamber'e aidiyeti kesin de olsa kabul edilmeyeceğini anlatan ifadelerde bulunması, müsteşriklere ait hadis ve sünnet tanımlamalarını kabul ettiğini göstermektedir.⁹

⁶ Bkz. Görmez, Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu, s. 86.

⁷ Bkz. Görmez, Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu, s. 87.

⁸ Bkz. Görmez, Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu, s. 87, 88.

⁹ Bkz. Görmez, Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu, s. 231, 233, 234, 240.

Böyle bir anlayış, dinin ikinci ve ana kaynağı olan Sünnet'i kökünden yok eder. Sünnet yok olunca biz Kur'an'ı da doğru düzgün anlayıp uygulayamayız. Dolayısıyla sonuçta Allah muhafaza din gider. (Allah'ın dini kaybolmaz ama, Müslümanlar imanını kaybeder).

Sizce böyle bir düşünce veya düşünce sahibi, “*kelime-i tevhid*”deki “*Muhammedün Rasûlüllah*”ı ifade eden Sünnet'i/Hadis'i kabul etmiş sayılır mı? Lütfen bu konuyu bir ehline, Müftülüklere veya şu linkten Din İşleri Yüksek Kurulu'na sorunuz: <https://kurul.diyamet.gov.tr/Diyamet-Dini-Soru-Arama-Listesi> . “*Görmez Müslüman mıdır*” diye soran çevrelere verdiğimiz cevabı da şu linkten okuyabilirsiniz: <http://www.ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=176>).

30.08.2018

Dr. Ahmet GELİŞGEN

www.ahmetgelisgen.com